

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2026. № 2. ISSN 2307-2105

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.2.150>

УДК 338.43:330.341.1:502.131.1

*Л. А. Петльована,
аспірантка,*

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-0412-8565>

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНИМИ ІННОВАЦІЯМИ В АГРОБІЗНЕСІ

*L. Petlovana,
Postgraduate student,*

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

METHODOLOGICAL PRINCIPLES FOR ASSESSING THE EFFECTIVENESS OF STRATEGIC MANAGEMENT OF ENVIRONMENTAL INNOVATIONS IN AGRIBUSINESS

У статті досліджено методичні засади оцінювання ефективності стратегічного управління екологічними інноваціями в агробізнесі з позицій довгострокового розвитку, екологічної відповідальності та управлінської результативності. Обґрунтовано доцільність трактування оцінювання не

як допоміжної аналітичної процедури, а як інтегрованого, безперервного та цілеспрямованого елементу системи стратегічного управління аграрними підприємствами, що забезпечує системний зворотний зв'язок між управлінськими рішеннями, розподілом ресурсів і досягнутими результатами, а також підвищує обґрунтованість стратегічного вибору напрямів інноваційного розвитку в контексті сталого розвитку.

Показано, що традиційні підходи до оцінювання інноваційної діяльності, орієнтовані переважно на короткострокові фінансово-економічні та виробничі показники, є недостатніми для аналізу результативності екологічних інновацій в агробізнесі з огляду на їх багатовимірний, довгостроковий і міжсекторальний характер. Наголошено на необхідності комплексного врахування економічних, екологічних і соціальних ефектів, що дозволяє більш повно відобразити роль екологічних інновацій у зміцненні стійкості, адаптивності та довгострокової конкурентоспроможності агропідприємств в умовах посилення екологічних обмежень і ринкової нестабільності.

У процесі дослідження обґрунтовано процесний підхід до оцінювання ефективності стратегічного управління екологічними інноваціями, який передбачає послідовну інтеграцію етапів формування стратегічних цілей, реалізації управлінських рішень, моніторингу та оцінювання проміжних і кінцевих результатів, а також своєчасного коригування стратегій з урахуванням змін внутрішнього й зовнішнього середовища. Доведено, що застосування такого підходу сприяє підвищенню адаптивності агробізнесу до екологічних викликів, регуляторних вимог і ринкової невизначеності та забезпечує узгодженість між цілями сталого розвитку, інноваційними стратегіями й операційною діяльністю підприємств.

Обґрунтовано доцільність використання принципів ESG як аналітичної основи для формування системи показників оцінювання ефективності стратегічного управління екологічними інноваціями та інтеграції екологічної, соціальної й управлінської складових на основі єдиного

прозорого оціночного підходу. Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання запропонованих методичних підходів у процесах стратегічного планування, моніторингу результативності та прийняття управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності екологічно орієнтованої інноваційної діяльності аграрних підприємств різних організаційно-правових форм і масштабів господарювання.

The article examines the methodological principles for assessing the effectiveness of strategic management of environmental innovations in agribusiness from the standpoint of long-term development, environmental responsibility, and managerial performance. It substantiates the appropriateness of interpreting evaluation not as an auxiliary analytical procedure, but as an integrated, continuous, and purpose-oriented element of the strategic management system of agricultural enterprises. Such an approach ensures systematic feedback among managerial decisions, resource allocation, and achieved results, and enhances the validity of strategic choices regarding innovative development directions in the context of sustainable development.

It is demonstrated that traditional approaches to evaluating innovation activity, which are predominantly focused on short-term financial, economic, and production indicators, are insufficient for analyzing the effectiveness of environmental innovations in agribusiness due to their multidimensional, long-term, and cross-sectoral nature. Emphasis is placed on the necessity of comprehensive consideration of economic, environmental, and social effects, which enables a more complete reflection of the role of environmental innovations in strengthening the resilience, adaptability, and long-term competitiveness of agricultural enterprises under conditions of intensified environmental constraints and market instability.

In the course of the research, a process-oriented approach to assessing the effectiveness of strategic management of environmental innovations is substantiated. This approach involves the sequential integration of stages of

strategic goal formulation, implementation of managerial decisions, monitoring, and evaluation of intermediate and final results, as well as the timely adjustment of strategies in response to changes in the internal and external environment. It is proven that the application of such an approach contributes to enhancing the adaptability of agribusiness to environmental challenges, regulatory requirements, and market uncertainty, while ensuring coherence between sustainable development goals, innovation strategies, and the operational activities of enterprises.

The expediency of applying ESG principles as an analytical basis for developing a system of indicators for assessing the effectiveness of strategic management of environmental innovations and for integrating environmental, social, and governance components within a unified and transparent evaluation framework is substantiated. The practical significance of the obtained results lies in the possibility of using the proposed methodological approaches in strategic planning processes, performance monitoring, and managerial decision-making aimed at improving the effectiveness of environmentally oriented innovation activities of agricultural enterprises of various organizational and legal forms and scales of operation.

Ключові слова: *екологічні інновації, стратегічне управління, агробізнес, оцінювання ефективності, методичні засади, сталий розвиток, ESG, стратегічна результативність, управлінські рішення, процесний підхід, інноваційний розвиток аграрних підприємств.*

Keywords: *environmental innovations, strategic management, agribusiness, performance evaluation, methodological principles, sustainable development, ESG, strategic effectiveness, management decisions, process approach, innovative development of agricultural enterprises.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. *Сучасний розвиток*

агробізнесу відбувається в умовах посилення екологічних обмежень, зростання регуляторного тиску та підвищення вимог до сталого розвитку. Особливість аграрного сектору полягає у високій залежності економічних результатів від стану природно-ресурсного потенціалу, що зумовлює підвищену чутливість господарської діяльності до екологічних ризиків [1; 2; 11].

У цих умовах екологічні інновації поступово трансформуються з інструменту локального природоохоронного впливу в один із ключових чинників стратегічного розвитку агропідприємств. Їх упровадження сприяє підвищенню ресурсної ефективності, зниженню довгострокових витрат та формуванню конкурентних переваг на внутрішніх і зовнішніх ринках [5; 6]. Водночас результативність екологічних інновацій значною мірою залежить від якості стратегічного управління та наявності науково обґрунтованих методичних підходів до оцінювання його ефективності.

Практика господарювання свідчить, що на більшості аграрних підприємств оцінювання екологічних інновацій обмежується аналізом окремих фінансово-економічних показників. Такий підхід не дозволяє врахувати довгострокові екологічні та соціальні наслідки управлінських рішень, що ускладнює стратегічне планування та знижує ефективність управління інноваційними процесами в агробізнесі. Це зумовлює необхідність формування комплексних методичних засад оцінювання ефективності стратегічного управління екологічними інноваціями [7; 9].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика екологічних інновацій у контексті розвитку аграрного сектору широко представлена у працях міжнародних організацій та зарубіжних науковців, однак методичні акценти таких досліджень суттєво диференціюються залежно від поставлених цілей. У звітах FAO, OECD та Світового банку екологічні інновації переважно розглядаються як інструмент підвищення екологічної стійкості аграрного виробництва, адаптації до кліматичних змін і забезпечення ресурсної безпеки [1;3]. При цьому основна увага

зосереджується на макроекономічних ефектах і галузевих тенденціях, тоді як питання оцінювання ефективності управлінських рішень на рівні суб'єктів агробізнесу залишаються другорядними.

У наукових працях вітчизняних і зарубіжних фахівців проблематика екологічних інновацій у контексті розвитку аграрного сектору набула значного поширення. Зокрема, у працях вітчизняних учених (В. Г. Андрійчук, С. М. Кваша, Ю. О. Лупенко, О. В. Шубравська) увага зосереджується на питаннях інноваційного розвитку аграрних підприємств, екологізації виробництва та ресурсозбереження [1; 9; 10; 16].

Водночас у дослідженнях зарубіжних авторів (J. Elkington, M. Porter, K. Rennings, S. Schaltegger, R. Eccles та ін.) екологічні інновації розглядаються крізь призму сталого розвитку, конкурентоспроможності та ESG-підходу [3; 4; 13–15].

Вітчизняні наукові праці зосереджені переважно на питаннях інноваційного розвитку аграрних підприємств, екологізації виробничих процесів, ресурсозбереження та державного регулювання екологічно орієнтованої діяльності [10;13]. Разом із тим методичні підходи до оцінювання ефективності саме стратегічного управління екологічними інноваціями часто мають фрагментарний характер, не забезпечують узгодження економічних, екологічних і соціальних результатів та недостатньо враховують стратегічний горизонт управління [14;15].

Таким чином, попри наявність значного масиву наукових досліджень, залишається недостатньо опрацьованим питання формування комплексної методики оцінювання ефективності стратегічного управління екологічними інноваціями в агробізнесі, орієнтованої на практичне використання в діяльності підприємств та обґрунтування управлінських рішень у довгостроковій перспективі [16].

Формулювання цілей статті. Метою статті є розроблення та обґрунтування методичних засад оцінювання ефективності стратегічного управління екологічними інноваціями в агробізнесі, що ґрунтуються на

системному поєднанні економічних, екологічних і соціальних результатів діяльності підприємств та враховують довгостроковий характер управлінських рішень з урахуванням принципів ESG.

Для досягнення поставленої мети у статті передбачено вирішення таких завдань: узагальнення наукових підходів до оцінювання екологічних інновацій; визначення ключових складових ефективності стратегічного управління в агробізнесі; формування комплексного методичного підходу до оцінювання результативності управлінських рішень у сфері екологічних інновацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оцінювання ефективності стратегічного управління екологічними інноваціями варто розглядати як безперервний управлінський процес, інтегрований у загальну систему стратегічного управління агропідприємством. На відміну від традиційних підходів, орієнтованих на фіксацію поточних результатів, такий підхід передбачає аналіз довгострокових ефектів і стратегічної результативності управлінських рішень [7; 9].

У контексті стратегічного управління агробізнесом доцільно розмежовувати поняття ефективності екологічних інновацій та ефективності стратегічного управління такими інноваціями. Якщо перше поняття відображає безпосередні результати впровадження окремих інноваційних рішень, то друге характеризує здатність системи управління забезпечувати досягнення довгострокових стратегічних цілей підприємства з урахуванням економічних, екологічних і соціальних обмежень. Стратегічна ефективність управління визначає сталість отриманих результатів та їх узгодженість із загальною траєкторією розвитку аграрного підприємства.

Особливістю екологічних інновацій є відтермінований характер значної частини ефектів, що ускладнює їх оцінювання в межах традиційних підходів, орієнтованих на короткострокові фінансові показники. Екологічні та соціальні результати, як правило, проявляються у середньо- та довгостроковій перспективі, що потребує застосування методичних підходів,

здатних враховувати стратегічний горизонт управління. У зв'язку з цим оцінювання ефективності стратегічного управління екологічними інноваціями має ґрунтуватися не лише на фіксації досягнутих результатів, а й на аналізі управлінських механізмів реагування підприємства на зміни зовнішнього середовища [14; 15].

З позицій системного підходу ефективність стратегічного управління екологічними інноваціями доцільно трактувати як інтегральну характеристику, що відображає ступінь узгодженості стратегічних цілей, управлінських інструментів та фактичних результатів інноваційної діяльності агропідприємства. Такий підхід дозволяє перейти від фрагментарного аналізу окремих показників до комплексної оцінки стратегічної результативності управління, що є особливо важливим в умовах посилення екологічних вимог і нестабільності аграрних ринків.

Оцінювання ефективності стратегічного управління екологічними інноваціями має ґрунтуватися на дотриманні низки методичних принципів, які забезпечують наукову обґрунтованість результатів та їх практичну придатність у процесі прийняття управлінських рішень. Насамперед ідеться про принцип стратегічної узгодженості, відповідно до якого система оцінювання має відображати ступінь відповідності екологічних інновацій загальній стратегії розвитку аграрного підприємства та його довгостроковим цілям.

Важливими методичними орієнтирами оцінювання ефективності стратегічного управління екологічними інноваціями є довгострокова орієнтація та адаптивність управлінських рішень. Урахування відтермінованих економічних, екологічних і соціальних ефектів дозволяє адекватно оцінити реальний внесок екологічних інновацій у сталий розвиток агропідприємств, тоді як адаптивність системи оцінювання забезпечує її здатність реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища агробізнесу, зокрема трансформацію ринкових умов і регуляторної політики.

Методично процес оцінювання охоплює формування стратегічних цілей управління екологічними інноваціями, реалізацію відповідних управлінських рішень, моніторинг досягнутих результатів і коригування стратегій з урахуванням змін зовнішнього та внутрішнього середовища. Застосування процесного підходу забезпечує зворотний зв'язок у системі управління та підвищує адаптивність агробізнесу до екологічних і ринкових викликів [10].

Процесний підхід до оцінювання ефективності стратегічного управління екологічними інноваціями передбачає поетапну логіку формування, реалізації та коригування управлінських рішень, що дозволяє забезпечити цілісність і послідовність управлінського впливу. Відповідно до такого підходу доцільно виокремити низку взаємопов'язаних етапів, кожен з яких має власне функціональне навантаження у системі стратегічного управління агропідприємством.

Першим етапом є формування стратегічних цілей управління екологічними інноваціями, що мають узгоджуватися із загальною стратегією розвитку аграрного підприємства та враховувати вимоги сталого розвитку. На цьому етапі визначаються пріоритетні напрями екологічно орієнтованої інноваційної діяльності, очікувані довгострокові результати та допустимі рівні екологічних і економічних ризиків. Чітке формулювання стратегічних цілей створює основу для подальшого оцінювання ефективності управлінських рішень.

Другий етап передбачає вибір та обґрунтування управлінських інструментів реалізації екологічних інновацій. До таких інструментів можуть належати інвестиційні програми, організаційні зміни, механізми мотивації персоналу, впровадження екологічних стандартів і систем екологічного менеджменту. Оцінювання ефективності на цьому етапі спрямоване на визначення відповідності обраних інструментів стратегічним цілям та ресурсним можливостям підприємства.

Третій етап охоплює безпосередню реалізацію управлінських рішень та ресурсне забезпечення екологічних інновацій. У процесі реалізації важливого значення набуває моніторинг виконання запланованих заходів, дотримання термінів та бюджетних обмежень, а також своєчасне виявлення відхилень від запланованих параметрів. Саме на цьому етапі формується інформаційна база для подальшого оцінювання результативності стратегічного управління.

Четвертий етап пов'язаний із систематичним моніторингом і оцінюванням досягнутих економічних, екологічних і соціальних результатів. Оцінювання здійснюється на основі системи показників, що дозволяє відобразити як кількісні, так і якісні характеристики ефективності управлінських рішень. Отримані результати дають змогу визначити ступінь досягнення стратегічних цілей та виявити сильні й слабкі сторони реалізованої стратегії екологічних інновацій.

П'ятий етап передбачає коригування стратегічних рішень з урахуванням результатів оцінювання та змін зовнішнього й внутрішнього середовища. Коригування може стосуватися перегляду стратегічних цілей, удосконалення управлінських інструментів або адаптації механізмів реалізації екологічних інновацій. Таким чином, процесний підхід забезпечує замкнений управлінський цикл та сприяє підвищенню гнучкості й адаптивності стратегічного управління агробізнесом.

Комплексність оцінювання ефективності стратегічного управління екологічними інноваціями зумовлює необхідність формування логічно узгодженого набору показників, що охоплює економічні, екологічні, та соціальні аспекти результативності управлінських рішень у довгостроковій перспективі. З огляду на специфіку агробізнесу та багатовимірний характер екологічних інновацій слід виділяти економічні, екологічні та соціальні показники, що у сукупності формують інтегральну оцінку стратегічної ефективності управління.

Економічна складова оцінювання спрямована на визначення впливу екологічних інновацій на фінансово-економічні результати діяльності

аграрних підприємств. До ключових економічних показників доцільно відносити рівень ресурсної ефективності, динаміку операційних витрат, зміну собівартості продукції, показники інвестиційної привабливості та фінансової стійкості. Важливим є врахування не лише поточних фінансових результатів, а й довгострокових економічних ефектів, пов'язаних із зниженням екологічних ризиків та підвищенням стабільності виробничих процесів.

Екологічна складова системи показників відображає результати впровадження екологічних інновацій з позицій зменшення негативного впливу аграрного виробництва на довкілля. До таких показників можуть належати рівень скорочення викидів забруднюючих речовин, зменшення обсягів відходів, підвищення ефективності використання водних і земельних ресурсів, а також дотримання екологічних стандартів і нормативів. Оцінювання екологічних результатів дозволяє визначити ступінь екологічної відповідальності підприємства та його внесок у досягнення цілей сталого розвитку.

Соціальна складова оцінювання спрямована на аналіз впливу стратегічного управління екологічними інноваціями на розвиток людського капіталу та соціальну відповідальність агробізнесу [11; 12]. До соціальних показників можна відносити умови та безпеку праці, рівень зайнятості, інвестиції у підвищення кваліфікації персоналу, дотримання соціальних стандартів і розвиток взаємодії з місцевими громадами. Соціальні результати є важливим чинником формування довгострокової репутації підприємства та підвищення його конкурентоспроможності.

З метою узгодження економічних, екологічних і соціальних результатів доцільним є формування інтегральної оцінки ефективності стратегічного управління екологічними інноваціями, яка дозволяє відобразити загальний рівень досягнення стратегічних цілей. Така оцінка може базуватися на поєднанні кількісних і якісних методів аналізу та використовуватися як інструмент стратегічного контролю і прийняття управлінських рішень.

Застосування ESG-підходу як методичної основи оцінювання ефективності стратегічного управління екологічними інноваціями забезпечує інституціоналізацію взаємозв'язку між економічними, екологічними та соціальними результатами діяльності агропідприємств у межах єдиної системи стратегічного аналізу. На відміну від традиційних підходів, що передбачають ізольоване оцінювання окремих груп показників, ESG-підхід дозволяє сформувати інтегровану аналітичну рамку, орієнтовану на довгострокову результативність управлінських рішень та зниження стратегічних ризиків розвитку агробізнесу.

З огляду на інтегрований характер ESG-підходу, оцінювання ефективності стратегічного управління екологічними інноваціями доцільно здійснювати через виокремлення взаємопов'язаних економічної, екологічної та соціальної складових, кожна з яких відображає окремі аспекти результативності управлінських рішень.

Відповідно до запропонованого підходу економічна складова (Economic) відображає не лише поточні фінансово-економічні результати, а й динаміку ресурсної ефективності, інвестиційної привабливості та фінансової стійкості агропідприємств у стратегічній перспективі. Екологічна складова (Environmental) характеризує рівень зниження негативного впливу виробничої діяльності на довкілля, ефективність використання природних ресурсів, дотримання екологічних стандартів та здатність підприємства адаптуватися до посилення екологічних регуляторних вимог. Соціальна складова (Social) відображає вплив стратегічного управління екологічними інноваціями на умови та безпеку праці, розвиток людського капіталу, рівень соціальної відповідальності та якість взаємодії агропідприємств із зацікавленими сторонами.

Інтеграція зазначених складових у межах ESG-підходу забезпечує комплексну оцінку стратегічної ефективності управління екологічними інноваціями, підвищує прозорість процесів прийняття управлінських рішень та сприяє узгодженню інноваційних стратегій агропідприємств із цілями

сталого розвитку. Таким чином, ESG-підхід виступає не лише інструментом аналітичного оцінювання, а й методичною основою формування стратегічно орієнтованої системи управління екологічними інноваціями в агробізнесі.

Отже, використання принципів ESG як методичної основи оцінювання ефективності стратегічного управління екологічними інноваціями забезпечує комплексне бачення результативності управлінських рішень та підсилює стратегічну орієнтацію розвитку аграрних підприємств у довгостроковій перспективі.

Зазначений підхід створює методичні передумови для формування інтегральної системи показників оцінювання ефективності стратегічного управління екологічними інноваціями [11; 12].

Важливою методичною передумовою є інтеграція системи показників оцінювання відповідно до принципів ESG, що забезпечує інституціоналізацію зв'язку між економічними ключовими статистичними результатами, екологічними параметрами та соціальними ефектами діяльності агропідприємств у рамках цілісної аналітичної системи підвищує прозорість стратегічного управління [8; 16; 17].

Реалізація інтегрованого ESG-підходу вимагає відповідного методичного інструментарію, здатного забезпечити комплексне та об'єктивне оцінювання результативності стратегічного управління екологічними інноваціями. У зв'язку з багатовимірним характером економічних, екологічних і соціальних ефектів доцільним є поєднання різних методів аналізу, що дозволяє врахувати як кількісні параметри результативності, так і якісні характеристики управлінських процесів.

Для забезпечення об'єктивності оцінювання варто поєднувати кількісні та якісні методи аналізу. Кількісні методи дозволяють оцінити динаміку показників і визначити тенденції розвитку, тоді як якісні методи спрямовані на аналіз управлінських процесів, рівня стратегічної інтеграції екологічних інновацій і відповідності управлінських рішень принципам сталого розвитку [9; 10; 18].

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. У статті обґрунтовано методичні засади оцінювання ефективності стратегічного управління екологічними інноваціями в агробізнесі, що базуються на комплексному поєднанні економічних, екологічних і соціальних результатів управлінських рішень. Доведено, що застосування запропонованого підходу дозволяє перейти від фрагментарного аналізу до системного оцінювання стратегічної результативності управління та підвищити адаптивність агропідприємств до сучасних викликів.

Методологічною основою дослідження визначено процесний підхід до оцінювання ефективності стратегічного управління екологічними інноваціями, що передбачає поетапну інтеграцію формування стратегічних цілей, вибору управлінських інструментів, реалізації рішень, моніторингу результатів та коригування стратегій. Обґрунтовано доцільність застосування системи економічних, екологічних і соціальних показників у межах єдиної методичної логіки оцінювання, а також використання принципів ESG як аналітичної рамки узгодження стратегічних рішень у сфері екологічних інновацій. Запропонований підхід створює передумови для підвищення обґрунтованості стратегічного планування та практичного використання результатів оцінювання в діяльності аграрних підприємств.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з практичною апробацією запропонованих методичних засад та їх адаптацією до умов функціонування аграрних підприємств різних масштабів і форм господарювання.

Література

1. Андрійчук В. Г. Стратегічний розвиток аграрних підприємств : монографія. Київ : КНЕУ, 2020. 420 С.
2. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 16 С.

3. Eccles R., Ioannou I., Serafeim G. Corporate sustainability and performance. *Management Science*, 2014, Vol. 60, No. 11. P. 2835-2857.
4. Elkington J. *Cannibals with Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business*. Oxford : Capstone, 1997. 400 p.
5. European Commission. *Sustainable Agriculture and Innovation*. Brussels : European Commission, 2024. 85 p.
6. FAO. *Innovation in Agriculture for Sustainable Development*. Rome : FAO, 2021. 160 p.
7. Horbach J., Rammer C. Energy transition and eco-innovation. *Research Policy*, 2021, Vol. 50, No. 4. P. 1-15.
8. ISO 14001:2015. *Environmental Management Systems*. Geneva : International Organization for Standardization, 2015. 30 p.
9. Кваша С. М. Екологізація аграрного виробництва. *Агросвіт*, 2021, № 5. С. 12-18.
10. Лупенко Ю. О. Ресурсний потенціал аграрного сектору. *Економіка АПК*, 2021. С. 5-14.
11. Melnyk L. Environmental innovation and sustainable development. *Sustainability*, 2023. p. 1-12.
12. OECD. *Eco-Innovation in Agriculture: Enabling Sustainable Transitions*. Paris : OECD Publishing, 2022. 120 p.
13. Porter M., van der Linde C. Green and competitive. *Harvard Business Review*, 1995, Vol. 73, No. 5. P. 120-134.
14. Rennings K. Eco-innovation and competitiveness. *Ecological Economics*, 2000, Vol. 32, No. 2. P. 319-332.
15. Schaltegger S., Burritt R. Sustainability performance. *Business Strategy and the Environment*, 2014. P. 1-15.
16. Шубравська О. В. Інноваційний розвиток аграрного сектору. *Економіка АПК*, 2022. С. 15-23.
17. United Nations. *Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. New York : United Nations, 2015. 35 p.

18. World Bank. Transforming Agriculture for Climate Resilience. Washington, DC : World Bank, 2023. 150 p.

References

1. Andriichuk, V.H. (2020), *Stratehichnyi rozvytok ahrarnykh pidpriemstv* [Strategic development of agricultural enterprises], KNEU, Kyiv, Ukraine.
2. DSTU 8302:2015 (2016), *Bibliographic reference. General provisions and rules of compilation*, UkrNDNC, Kyiv, Ukraine.
3. Eccles, R. Ioannou, I. and Serafeim, G. (2014), “Corporate sustainability and performance”, *Management Science*, vol. 60, no. 11, pp. 2835-2857.
4. Elkington, J. (1997), *Cannibals with forks: The triple bottom line of 21st century business*, Capstone, Oxford, UK.
5. European Commission (2024), *Sustainable agriculture and innovation*, European Commission, Brussels, Belgium.
6. FAO (2021), *Innovation in agriculture for sustainable development*, FAO, Rome, Italy.
7. Horbach, J. and Rammer, C. (2021), “Energy transition and eco-innovation”, *Research Policy*, vol. 50, no. 4, pp. 1-15.
8. ISO (2015), *ISO 14001:2015 Environmental Management Systems*, International Organization for Standardization, Geneva, Switzerland.
9. Kvasha, S.M. (2021), “Ecologization of agricultural production”, *Ahrosvit*, vol. 5, pp. 12-18.
10. Lupenko, Yu.O. (2021), “Resource potential of the agricultural sector”, *Ekonomika APK*, vol. 5, pp. 5-14.
11. Melnyk, L. (2023), “Environmental innovation and sustainable development”, *Sustainability*, pp. 1-12.
12. OECD (2022), *Eco-innovation in agriculture: Enabling sustainable transitions*, OECD Publishing, Paris, France.
13. Porter, M. and van der Linde, C. (1995), “Green and competitive”, *Harvard Business Review*, vol. 73, no. 5, pp. 120-134.

14. Rennings, K. (2000), "Eco-innovation and competitiveness", *Ecological Economics*, vol. 32, no. 2, pp. 319-332.
15. Schaltegger, S. and Burritt, R. (2014), "Sustainability performance", *Business Strategy and the Environment*, pp. 1-15.
16. Shubravskaya, O.V. (2022), "Innovative development of the agricultural sector", *Ekonomika APK*, vol. 2, pp. 15-23.
17. United Nations (2015), *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*, United Nations, New York, USA.
18. World Bank (2023), *Transforming agriculture for climate resilience*, World Bank, Washington, DC, USA.

Отримано редакцією журналу / Received: 25.01.26

Прорецензовано / Revised: 01.02.26

Схвалено до друку / Accepted: 19.02.26